

Dragør og Store Maglebys politiske historie

Af Lis Thavlov

Denne artikel er et uddrag af en tale ved 100-års jubilæet for Socialdemokratiet i Dragør.

Det politiske landskab

I 1896 blev *Dragør fri Vælgerforening*, den første specifikt politiske forening i Dragør, dannet. Foreningen kaldte sig som udgangspunkt for "liberal", men samlede både liberale og socialdemokrater. Formålet var både lokalt og landspolitisk. I 1897 nåede man op på ca. 50 medlemmer, og i 1901 var man oppe på ca. 80 medlemmer.

C. C. Petersen, byens førstelærer og senere frontfigur i den socialdemokratiske vælgerforening, optrådte første gang i foreningens protokol som medlem i 1898. Foreningen blev nedlagt allerede i 1906.

1902 stiftes *Den konservative vælgerforening* for St. Magleby og Omegn. Af medlemslisterne fremgår det, at det er folk fra Dragør, Store Magleby, Kastrup og Tårnby, samt enkelte andre steder fra, men en geografisk optælling er ikke mulig. Medlemstallet ligger fra 1903-1917 på ca. 50. Sigtet synes dog ikke at være lokalt.

En "ren" lokal socialdemokratisk vælgerforening i Dragør stiftes 6. november 1904. Året efter stiftelsen er der 50 medlemmer. Organiseringen af en lang række af andespil, baller, juletræsfester og lignende fylder meget i forhandlingsprotokollen. Der betales entré, som sammen med kontingentet skal dække udgifter til agitation, rejsepenge, administrative omkostninger og så videre.

I 1910 får man 3 af sine opstillede kandidater i den nye kommunalbestyrelse.

I 1906 stiftes den konservative *Dragør Grundejerforening*. Man er indledningsvis imod reformerne af byens styre og mener desuden, at landliggerne maser sig for meget på og får for mange lokale vedtægter og love ført igennem. Spiller en politisk rolle helt frem til slutningen af 1930'erne.

Store Magleby

Den socialdemokratiske forening i Store Magleby stiftes i 1909.

I Store Magleby blev den første socialdemokrat for øvrigt først valgt ind i kommunalbestyrelsen i 1925.

Store Magleby-bønderne var ikke Venstrevælgere, men Højre-folk, og en udbredt "socialistforskrækkelse" blandt gårdmændene lyser ud af de indledende bemærkninger i den kommunale forenings protokol, som årsag til dens stiftelse i 1917.

Den konservative vælgerforening i området kommer altså først, men de to socialdemokratiske foreninger har begge væsentligt flere medlemmer. De har måske set den stærkere organisation som nødvendig for at få deres interesser igennem. Både forhandlingsprotokol og medlemsfortegnelse føres også mere udførligt.

Man har måske også følt et stærkere behov for at stimulere fællesskab og klassebevidsthed med en stærk organisation, stillet overfor et stærkere ydre pres end de generelt mere ressourcestærke Højre-mænd.

Den liberale Venstreforening for Amager stiftes i 1946 ved et møde på Store Magleby Kro. Målet for denne forening var fra starten det landspolitiske felt, snarere end deltagelse i det kommunalpolitiske arbejde. Der er så at sige borgfred om at samles på den borgerlige side i kommunal sammenhæng helt indtil 1966 i Store Magleby og i 1970 i Dragør.

Foreningslivet

Af foreninger, der stiftedes i den efterfølgende periode, kan nævnes: *Dragør Borgerforening* (1906), *Dragør Boldklub* (1907), *Tennisforening* (ca. 1914), *Dragør Kajak Klub* (1916), *Kajakklubben Pilen* (1920), *Dragør Sejlklub* (1922), i tilknytning til *Dragør Boldklub: tennis og gymnastik* (1926), *Turistforeningen for Dragør og Omegn* (1926) og *Dragør Borgerlige Skyttelag* (1927).

Kvindelige medlemmer

De politiske foreninger har traditionelt været mændenes område – og det kan da heller ikke forbavse, når kvinderne først får stemmeret med Grundloven i 1915.

I Dragør får den socialdemokratiske forening her i begyndelsen af århundredet aldrig mere end en håndfuld kvindelige medlemmer og ingen kvindelige bestyrelsesmedlemmer. Godt 20 % af medlemmerne i Store Magleby er kvinder, og her er der enkelte kvindelige bestyrelsesmedlemmer helt fra starten.

Man har også agitationskampagner målrettet *mod* kvinder. I Store Magleby-foreningens medlemsliste er kvinder og mænd opført hver for sig, mens man ikke gør forskel på kønnene i Dragør-foreningens medlemslister.

Valg til Rigsdagen

Rigsdagen bestod på dette tidspunkt af to kamre, *Landstinget* og *Folketinget*. Pladserne i Folketinget fordeltes ved flertalsvalg i enkeltmandskredse.

Indtil 1901 indledtes valghandlingen på valgstedet med en afstemning ved håndsoprækning, kaldet kåringsrunden. En kandidat kunne derefter kræve at få resultatet fastslået ved en såkaldt "navnlig" afstemning, hvor hver enkelt vælger stillede sig op foran valgbestyrelsen og i fuld offentlighed meddelte, hvilken kandidat han stemte på. Dette blev så ført til protokols.

Fra 1901 indførtes hemmelig skriftlig afstemning.

Stemmeret havde alle mænd over 30 år, der havde boet i kredsen i et år, havde egen husstand, rådighed over eget bo og ikke modtog eller havde modtaget fattighjælp.

De begrænsninger bortfaldt samtidig med at kvinderne fik stemmeret i 1915.

Dragør var ved folketingsvalg i denne periode placeret i Københavns Amts 3. kreds, der også inkluderede Store Magleby, Tårnby med Kastrup, og Valby. Afstemningsstedet lå i Valby.

Stemmeprocenten var perioden igennem højere i Store Magleby end i Dragør. Det kan skyldes, at mange af vælgerne i Store Magleby havde egen hest og vogn, og derfor bedre mulighed for at transportere sig selv til afstemningsstedet i Valby, modsat mange fra Dragør, der måtte gå eller tage den hestetrukne dagvogn, afløst i 1904 af et automobil.

Man må også overordnet konstatere, at stemmeprocenten blandt dragørerne stiger ved det første valg efter at Amagerbanen kommer til byen i 1907.

At der ikke ses nogen stor effekt af dette på Store Maglebys valgdeltagelse underbygger en formodning om, at de under alle omstændigheder har kunnet klare transporten selv.

Ved valget i 1910 er det lykkedes at få placeret et valgsted i Kastrup. Dette år er valgdeltagelsen unormalt stor i både Store Magleby og Dragør, for at falde lidt igen ved næste valg i 1913.